

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри спеціальної
освіти
протокол №2 від 30.08.2022р.
завідувачка кафедри спеціальної
освіти

 (Наталія Кабельнікова)

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА КОРЕКЦІЯ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ТА ІНКЛЮЗИВНІЙ
ОСВІТІ

Освітня програма «Спеціальна освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти

Спеціальність **016 Спеціальна освіта.**

Галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

Івано-Франківськ 2022

Назва освітньої компоненти	ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА КОРЕКЦІЯ В СПЕЦІАЛЬНІЙ ТА ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ
Викладач (і)	Віра Ляшко (Vira Liashko), кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти
Посилання на сайт	https://orcid.org/0000-0001-5764-856X
Контактний тел..	050-222-59-57
E-mail викладача:	vvlyashko@gmail.com
Графік консультацій	за призначеним часом

Анотація до курсу

Мета курсу: ознайомити студентів із специфікою організації роботи психолога та педагога у спеціальній школі та в інклюзивному освітньому середовищі.

Цілі курсу:

- Ознайомити студентів із поняттям та особливостями спеціальної та інклюзивної освіти.
- Надати студентам інформацію про міжнародні документи та національне законодавство у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.
- Ознайомити студентів із нормативно-правовими документами, які регламентують діяльність інклюзивно-ресурсного центру.
- Надати студентам інформацію про посадові обов'язки психолога у закладі спеціальної та інклюзивної освіти.
- Ознайомити студентів із організацією проведення комплексної оцінки розвитку дитини та організації корекційної роботи.
- Ознайомити студентів із особливостями психологічного супроводу дітей у спеціальній школі та в інклюзивному освітньому середовищі.

Компетентності та програмні результати навчання

Інтегральна компетентність - магістр здатний розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у галузі спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі професійної діяльності (корекційної освітньої, навчально-реабілітаційної), що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до формування системного наукового світогляду, етики наукових досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науковопедагогічній діяльності.

ЗК3. Здатність забезпечувати інноваційний характер науково-дослідної роботи та самостійно вирішувати поставлені наукові задачі.

ЗК5. Здатність до креативності та гнучкості наукового мислення в процесі проведення наукового дослідження.

ЗК6. Здатність підтримувати високий рівень наукових досліджень у відповідності до світових стандартів в науці, що забезпечить можливість публікацій результатів в провідних міжнародних наукових виданнях.

ЗК9. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управлінні науковими проектами та/або підготовці пропозицій щодо фінансування проектів наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.

Фахові компетентності:

СК1. Засвоєння основних концепцій наукових досліджень в області комп'ютерних наук.

СК2. Розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю.

СК4. Здатність використовувати сучасні методи моделювання об'єктів, процесів і явищ предметної галузі дослідження.

СК7. Здатність застосовувати сучасну методологію, загальні та часткові методи наукового дослідження у галузі комп'ютерних наук

Програмні результати навчання:

ПРН1. Проведення аналітичних досліджень сучасної проблематики в області комп'ютерних наук за результатами наукової діяльності провідних зарубіжних та вітчизняних вчених, здатність формулювати мету, визначати об'єкт, предмет та завдання власного наукового дослідження.

ПРН2. Розуміння історії розвитку та сучасного стану науки, володіння загальнонауковими філософськими знаннями, необхідними для формулювання системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ПРН3. Вміння здійснювати наукові дослідження у відповідності до методології наукового дослідження на основі поетапної технології.

ПРН4. Вміти застосовувати методологію наукового пізнання, форм і методів аналізу, обробки та синтезу інформації в предметній області комп'ютерних наук.

ПРН6. Вміти здійснювати підготовку науковообґрунтованих пропозицій щодо фінансування проектів наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності та оформлювати звітну документацію за результатами наукових досліджень у відповідності до затверджених стандартів.

ПРН8. Знання і дотримання вимог наукової етики та академічної доброчесності.

ПРН16. Вміти проводити наукові дослідження на рівні світових стандартів в науці та здійснювати публікацій результатів в провідних міжнародних наукових виданнях.

ПРН18. Навички комерціалізації результатів наукових досліджень.

1. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Кількість годин	12	10	68

2. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
I	I	Спеціальна освіта	I	Нормативний

3. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Наявність мультимедійного обладнання, опорні конспекти лекцій (презентації); ілюстративні (відео) матеріали.

4. Політика курсу Схема курсу

Відповідальність викладача та студентів:

- З метою досягнення мети курсу викладачі та студенти мають нести спільну відповідальність: неупереджене ставлення до позиції іншого, повага один до одного, диференційованість в оцінюванні знань та компетентностей здобувачів та формуванні висновків щодо успішності (прикладі можливих бонусів при вивченні дисципліни: активна робота на занятті, виконання індивідуальних домашніх завдань тощо).
- Мобільні телефони та інші прилади мають бути переведені у беззвучний режим. Ноутбуки та планшети можуть використовуватись тільки для ведення конспектів, нотаток, роботи над практичним завданням або презентацією.
- Під час занять заборонене вживання їжі та напоїв, що містять алкоголь або інші психоактивні речовини.
- Студенти мають право вести записи на лекційних та практичних заняттях. Ведення аудіо- та відеозапису може здійснюватися лише за згодою викладача та інших студентів.
- Відсутність студента (з поважної та неповажної причини) на лекційному або практичному занятті має бути відпрацьована під час індивідуальних занять з викладачем у формі співбесіди. Для відпрацювання студент має підготувати конспект питань, що розглядалися на занятті, яке студент пропустив.
- Допомогу або додаткові роз'яснення з питань, які були недостатньо засвоєні студентом під час самостійної підготовки, можна отримати під час індивідуальних консультацій за графіком консультацій викладачів.
- Студенти зобов'язані приходити вчасно на навчальні заняття. У разі запізнення здобувача на заняття викладач має право зробити студенту зауваження.

Навчальні:

- Вивчення кожного змістового модуля включає отримання оцінок за практичні заняття, ппрофесійно-орієнтовані завдання та теми, що виносилася на самостійне опрацювання.
- Для підвищення навчальної мотивації та відповідно до Положення про організацію начального процесу у ХДУ у випадку студент може отримати екзаменаційну оцінку автоматично в разі, якщо на позитивну оцінку зараховано всі змістові модулі (не менше 60 балів).
- Виконання практичних завдань до практичних занять є обов'язковим для допуску до підсумкової модульної контрольної роботи.
- До написання підсумкової модульної контрольної роботи здобувач має відпрацювати всі пропуски під час індивідуальних занять (лекції) або консультацій протягом семестру (практичні) за графіком консультацій викладачів, що ведуть лекційні або практичні заняття.

- Аудиторна підсумкова модульна контрольна робота (МКР) проводиться на останньому аудиторному навчальному занятті модуля.
- Розрахунок балів до заліку: середнє арифметичне між поточними оцінками за модулі та оцінкою за МКР.
- Забороняється списування та плагіат практичних завдань, тестових чи контрольних завдань, передбачених курсом. Представлення роботи, що містить плагіат, оцінюється незадовільно і вимагає повторного виконання завдання. У разі невідпрацювання завдання, студент не допускається до заліку.

Тиждень, дата, години	Тема, план, кількість годин (аудиторної та самостійної)	Форма навчального заняття	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 11)	Завдання	Максимальна кількість балів
Модуль 1. НАЗВА МОДУЛЮ					
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ					
Тиждень А_ дата, академічних годин - 2	Тема Типологія аномального розвитку. План 1.Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей. Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін. 2. Загальні принципи побудови сучасної класифікації аномального розвитку. 3. Недостатній, тотальний затриманий розвиток. 4. Парціальна несформованість вищих психічних функцій. 5. Асинхронний та дефіцитарний розвиток	лекція практичне заняття	1. Спеціальна психологія /під.ред. Шипіциної Л.М. https://stud.com.ua/78574/psihologiya/spetsialna_psihologiya 2. Гошовська Д.Т. Спеціальна психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу: [навчально-методичний посібник] / Д.Т.Гошовська. Луцьк, 2011. 265с 3. Каут Н.М. Основи дефектології та логопедії: тексти лекцій. Дрогобич, 2012 р. 372 с. 4. Матейко Н.М. Клінічна психологія: словник-довідник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 134с.	опрацювати Додаток до листа МОНмолодьспорту від 26.07.2012р. №1/9-529 Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання" ресурс http://search.ligazakon.ua/1_do_c2.nsf/link1/MUS18532.html	5
Тиждень Б_					

<p>дата, академічних годин - 2</p>	<p>Тема : Основи інтегративної діагностики аномального розвитку План 1. Особливості проведення психодігностичного дослідження дітей з аномальним розвитком та збір анамнезу життя. 2.Тактика, технологія проведення та аналіз результатів обстеження. 3. Вимоги до складання висновку. 4. Психологічний діагноз, прогноз та рекомендації щодо розвитку та корекції</p>	<p>лекція практич не заняття</p>	<p>2.Луценко І. В. Психологічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання // Практичний психолог: Школа. 2013. № 10. С. 4-15. 3. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458 с.</p>	<p>Розробити стимульний матеріал до методик за вибором та описати хід роботи - панель-вкладка (типу дошки Сегена), Гра «Поштова скринька», Складання малюнка із частин, Повна ідентифікація предметних малюнків, Робоча назва «Садиба», ідентифікація тварин, Знайди пару «Взуття», Робоча назва «Фізкультурники», Робоча назва «Блюда і фрукти», Класифікація геометричних фігур за зразками-еталонами, «Яблучка». Класифікація однорідних зображень, Класифікація множини предметів за розміром «Посуд», Завдання на дослідження здатності дітей спиратися в практичній діяльності</p>	<p>5</p>
--	--	--	---	--	----------

				на 2 ознаки. Робоча назва «Палатка»	
Тиждень А_ дата, академічних годин – 2	Тема : Активні форми роботи психолога з учасниками процесу інклюзивного навчання План 1.Психолого-педагогічне вивчення відхилень в інтелектуальному розвитку дітей молодшого дошкільного віку 2. Вимоги до добору завдань методики. 3. Інтерпретація особливостей виконання діагностичних завдань дітьми з різним станом інтелектуального розвитку та результатами порівняльного аналізу.	лекція практич не заняття	1. Алгоритм діяльності психолога в умовах інклюзивної освіти// режим доступу: http://www.rozdolnezosh.edu.kit.kherson.ua/inklyuziya/algoritm_diyalnosti_praktichnogo_psihologa_i_socialnogo_pedagoga_v_umovah_inklyuzivnoi_ospiviti_vklyuchaye/ 2. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку узагальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458 с. 3. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.	Розробити орієнтовний алгоритм діяльності психолога в умовах спеціальної та інклюзивної освіти	5

<p>Тиждень Б_ дата, академічних годин - 2</p>	<p>Тема Корекційно-розвивальна робота з дітьми з аномальним розвитком. План 1. Основні напрямки сучасної корекційно-розвивальної роботи. 2. Корекційні програми, які базуються на нейропсихологічному підході. 3. Корекційні програми, орієнтовані на формування базових складових психічного розвитку (довільності психічної активності та просторових уявлень). 4. Система розвивальнокорекційної роботи, заснована на рівневому підході до афективної регуляції поведінки та свідомост</p>	<p>лекція практич не заняття</p>	<p>1. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / за заг. ред.С.П. Миронової. Кам'янецьПодільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с. 2. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 458 с. 3.Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психологомедико-педагогічних консультацій : [Електронні дані] / авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, І. В. Луценко та ін. // За ред. А. Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної</p>	<p>-опрацювати зразки корекційно-розвивальних програм; - скласти орієнтовну корекційну програму для дитини з особливими потребами з використанням ресурсу: http://cmspsinclus.kr.sc.h.in.ua/navchaljnometodichne_zabezpechennya/korekcijni_programi/</p>	<p>5</p>
<p>Модуль 2 НАЗВА МОДУЛЮ КОМПЛЕКСНА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ДИТИНИ</p>					

Тиждень А ... дата, академічних годин-2	Тема Зміст комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дітей План	лекція	2. Дороничева А. С. Формирование толерантного отношения к людям с ограниченными возможностями здоровья в социуме [Электрон. ресурс] // Студенческий научный форум 2013 : матер. V Между- нар. студенческой электрон. научная конференции (15 февр. - 31 марта 2013 г.). Режим доступа http://www.scienceforum.ru/2013/77/4492		
	Тема Психофізичний розвиток дітей.: особливості педагогічної взаємодії План	практичне заняття		- законспектувати основні положення стосовно аналізу та оцінки виконання діагностичних завдань підлітками з різним інтелектуальним розвитком, користуючись джерелом [1]	5
Тиждень Б _ дата, академічних годин-2	Тема Дитина з особливими освітніми потребами в закладах освіти План	лекція	1. Немая Я. Гендерний інтерактивний дитини з особливими потребами. театр: навч. посіб. // Школа рівних можливостей. К., 2007. 176 с. 4. Обухівська А. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К., 2012. 128 с		
	Тема Психофізичний розвиток дітей: особливості педагогічної взаємодії План	практичне заняття			5

9. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу

Із максимальних 100 балів загального оцінювання предмету, які може набрати студент у ході засвоєння дисципліни максимум 50 балів

- опитування на семінарських заняттях (максимум 5 б);
- підготовка і презентація реферату (максимум 10б);
- індивідуальна робота (максимум 10 б);
- конспект першоджерел з презентацією (максимум 10 б);

- контрольна робота(максимум 5 балів);
 - термінологічний словник(тестове завдання)-(максимум 10б)
- інші 50 балів – це екзамен.

Критерії оцінювання знань студентів:

В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни закладені наступні критерії:

- 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни;
- 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам предмета;
- 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати;
- 4) вміння творчо мислити, давати своє бачення і розуміння поставлених завдань («побічний продукт» діяльності)

Виходячи з цього, оцінка «відмінно» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем навчальної дисципліни, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до рішення завдання не тільки у форматі репродукції, але й творчого мислення.

Оцінка «добре» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).

Оцінка «задовільно» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і не достатньо повно вербалізуються.

Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем навчальної дисципліни, або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.

Сумарна кількість – 100 балів.

Вимоги до письмової роботи

Студентам необхідно вибрати із запропонованих вид роботи, з яким хоче кожен з них провести, яке потрібно описати(письмова робота) презентувати на парі.

Власне виконання індивідуальної роботи покликане розвивати самостійність навчальної діяльності, мисленнєві операції в опрацюванні навчального матеріалу (абстрагування, порівняння, конкретизація, узагальнення, схематизація, аналіз, синтез тощо), розвиває критичне мислення, а також креативність мислення, що особливо виявляється у здатності репрезентувати опрацьований матеріал, а також у здатності його представляти у формі висновку психологічного дослідження.

Модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Критерії оцінювання та бали. Кожна практична робота оцінюється у 5 балів. **Максимальна кількість балів за цей модуль – 20 (можлива – 30).**

Модуль 2. КОМПЛЕКСНА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Критерії оцінювання та бали. Кожна практична робота оцінюється у 5 балів. **Максимальна кількість балів за цей модуль – 10 (можлива – 30).**

Екзамен (40 балів)

Критерії оцінювання відповіді на екзамені (усної, письмової, творчої).

Вимоги до письмової роботи

Студентам необхідно вибрати із запропонованих вид роботи, з яким хоче кожен з них провести, яке потрібно описати (письмова робота) презентувати на парі.

Власне виконання індивідуальної роботи покликане розвивати самостійність навчальної діяльності, мисленнєві операції в опрацюванні навчального матеріалу (абстрагування, порівняння, конкретизація, узагальнення, схематизація, аналіз, синтез тощо), розвиває критичне мислення, а також креативність мислення, що особливо виявляється у здатності репрезентувати опрацьований матеріал, а також у здатності його представляти у формі висновку психологічного дослідження.

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Ілляшенко Т. Д. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному/ Психолог. 2009. № 10. С. 14-18.
2. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець- Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.
3. Карпа М. І. Особливості групової психокорекційної роботи з сиблінгами неповносправних дітей // Теоретичні і практичні аспекти дитячої та юнацької психотерапії : матеріали регіональної науково-практичної конференції. Львів, 2005. С. 16-18.
4. Колупаєва А. А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. К., 2011.192с.
5. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : [Електронні дані] / авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, І. В. Луценко та ін. // За ред. А. Г. Обухівської. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. 247 с.
6. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : [http:// ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189](http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189).
7. Луценко І. В. Психологічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання // Практичний психолог: Школа. 2013. № 10. С. 4-15.
8. Методические рекомендации для классных руководителей по формированию толерантного отношения общества к детям с ограниченными возможностями здоровья [Электронный ресурс] / Анапа, 2013. Режим доступа: [http:// anapabschool.narod.ru/cdo/mk_mru.docx](http://anapabschool.narod.ru/cdo/mk_mru.docx)
9. Матейко Н.М. Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти//Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наукових праць

(за матеріалами XIV Міжнародної наук.- практи. конф. від 30-31 травня 2017 року) Україна- Сербія – Азербайжан – Польща – Канада. – Монреаль: СРМ «ASF», 2017. – С.123-125

10. Матейко Н.М. Професійна компетентність психолога в контексті інклюзивної освіти//Стан та перспективи розвитку педагогіки та психології в Україні та світі: мат. міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 6-7 вересня 2019 року). Київ, 2019. Ч.2. с.88-91
11. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник / в 2 т. / Т.1 // За ред. В. Г. Панка, І. І. Цушка. К.: Ніка- Центр, 2005. 328 с.
12. Нємая Я. Гендерний інтерактивний театр: навч. посіб.. // Школа рівних можливостей. К., 2007. 176 с.
13. Обухівська А. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К., 2012. 128 с.
14. Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання [Електрон.ресурс] : Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 18.05.2012 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017.

Додаткові:

1. Астапов В.М., Микадзе Ю.В. Психодіагностика и коррекция детей с нарушениями и отклонениями развития: хрестоматія / В. М. Астапов,. СПб. : Питер, 2008. 256 с.
2. Балабанова Л.М. Категорія норми у дослідженні та регулюванні функціональних станів людини: Автореф. дис. д-ра психол. наук: 19.00.02 / Ін-т психол. імені Г.С. Костюка АПН України. К., 2011. 32 с.
3. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. СПб. : Питер, 2008. 400 с..
4. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодіагностике. СанктПетербург, Питер: 2012. 518 с.
5. Карпенко Н. В. Діагностика психічного розвитку в роботі педагога (вчителя, вихователя): навч. посіб. – [2-ге вид.]. К. : Каравелла, 2010. 248 с.
6. Ковальчук М. А. Девиантное поведение: профилактика, коррекция, реабилитация. М. : ВЛАДОС, 2010. 286 с.
7. Конопляста С. Ю. Логопсихологія: навч. посіб. / С. Ю. Конопляста, Т. В. Сак; за ред. М.К.Шеремет. К. : Знання, 2010. 298 с.
8. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини Луцьк : РВВ "Вежа" ВНУ ім.Лесі Українки, 2009. 316с.
9. Лаут Г. В Нарушения внимания у детей. М. : Академия, 2008. 365 с.
10. Лебединская К. С. Нарушения психического развития в детском и подростковом возрасте. М. : Академический Проект, Трикста, 2011. 303 с.
11. Максимова Н. Ю. та ін.. Основи дитячої патопсихології : підручник. К. : Главник, 2008. 160 с.
12. Максимова Н. Ю. та ін.. Патопсихологія підліткового : навч. посіб. К. : Главник, 2008. 192 с.
13. Мушкевич М. І. Особливості психічного розвитку аутичної дитини. Актуальні проблеми сучасної психології: зб. наук. праць ВДУ імені Лесі Українки. Луцьк, 2007. С. 208– 214.
14. Мушкевич М. І. Особливості пізнавальної сфери дітей з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги. Психологічні перспективи. – 2010. – Вип. 15. – С. 140 – 150.
15. Романчук О. Неповносправна дитина в сім'ї та в суспільстві. – Львів, 2008. – 334 с.

16. Чагарна С. Є. Порівняльний аналіз розвитку мотиваційної сфери учіння у молодших школярів з порушеннями слуху та групи норми. Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова. Серія : «Психологія» / за ред. В. А. Сминтина. Т. 16. Вип. 11 О., 2011. С. 306–312.
17. Шнейдер Л.Б. Девиантное поведение детей и подростков. [2–е изд.]. М. : Академический Проект; Гаудеамус, 2007. 336 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
2. <http://hklib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.
3. <http://www.koob.ru/> – Електронна бібліотека «Куб».
4. <http://elibrary.ru> – Наукова електронна бібліотека.